

Մաշտոնցի Արձագանգ

Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակօնորեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Այս թիւով...

Խմբագրական՝

Հաղորդուիլ՝ Քրիստոսով

Սուրբ Յարութիւն, Մեծ Զատիկ: Էջ 3

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց. Անդաստան: Էջ 4

Աւագ շաբթուան օրերը: Էջ 5

Եկեղեցական բառարան: Էջ 6

Խօսքն Աստուծոյ: Վերջին ընթրիքը Էջ 7

Աստուածաշունչը մանուկներու համար. Առաջին Ծաղկագարդը: Էջ 8-9-10

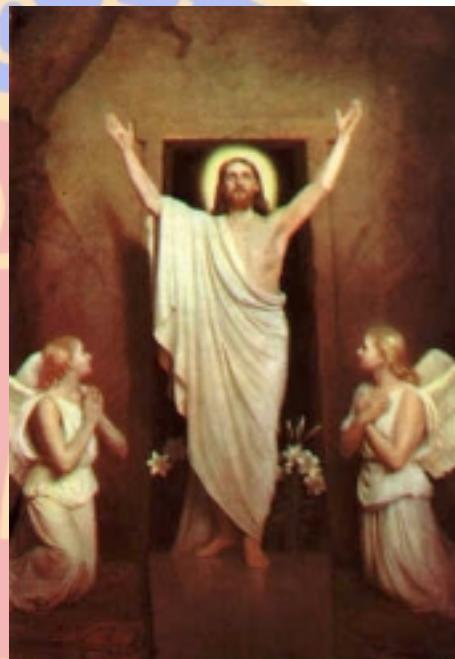
Եզակի գիրեր: Էջ 11

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը: Էջ 12-13-14-15

Ամսուան Տօնացոյց: Էջ 16

Մարտ 2008
ԺԵ տարիի- թիւ 7

ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱԿԻ Ի ՄԵՌԵԼՈՅ
ՕՐՀՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Ես եմ աշխարհի լոյսը.
ով որ ինձի կը հետեւի՝
խաւարի մէջ պիտի
չքալէ, այլ կեանքի
առաջնորդող լոյսը
պիտի ունենայ:

Յովհաննէս 8.12

Հայատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակոյթ

Խմբագրական**Հաղորդուիլ՝ Քրիստոսով**

Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ հարստութիւններէն մէկն է անոր ծիսակատարութեան գեղեցկութիւնն ու նոյնքան իմաստալից որքան խորհրդանշական ըլլալը։ Մեր Եկեղեցական արարողութիւնները, ընկերակցութեամբ հրեշտակային շարականներու եւ աղօթքներու երգեցողութեամբ, հաւատացեալը կը փոխադրեն աննիւթեղէն աշխարհ մը ուր ամէն ինչ չինչ է ու խաղալ։

Քրիստոսի Սուրբ Յարութեան տօնին նուիրուած ծիսակատարութիւններն ու Եկեղեցական արարողութիւնները իսկական եւ տիպար օրինակներ են այս իրողութեան։ Ոտնլուայ, խաւարում, թաղման կարգ ապա Յարութեան օրը նուիրուող Զատկուան Պատարագ, ահա մի քանին արարողութիւններու շարքի մը որոնք մեր Եկեղեցւոյ ամենէն սիրելի տօններէն մէկուն՝ Սուրբ Յարութեան կամ Զատիկին կը վերագրուին։

Սակայն վերոնշեալ ծիսակատարութիւնները, եւ ամէն ծիսակատարութիւն ընդհանրապէս, պարզ արարողութիւն, թատերական ներկայացման նմանողութեամբ կատարուող խաղարկութիւն պիտի ըլլար եթէ հաւատացեալները անհաղորդ մնային այս ծիսակատարութեանց ետին գտնուող խորհուրդին, այսինքն ծէսի միջոցաւ Քրիստոսի հետ չմիախառնուէին ու անոր կեանքին ու գերագոյն զոհողութեան մասնակից չըլլային։ Հոս է տարբերութիւնը սովորութիւնը յարգելով կամ սերունդէ սերունդ աւանդութիւն փոխանցելու նպատակով Եկեղեցական արարողութիւններուն ներկայ գտնուելուն եւ Քրիստոսի հետ հաղորդուելու ու Անոր կեանքին մասնակից ըլլալու նպատակով ծիսակատարութեան մասնակցելուն միջեւ։ Այլ խօսքով մէկ կողմէն Եկեղեցի երթալուն եւ միւս կողմէն՝ հաւատալուն միջեւ։

Եկեղեցի յաճախելու եւ հաւատք ունենալու միջեւ գիծը բազմաթիւ ձեւեր կրնայ ստանալ։ Ունանց համար, մէկը միւսին հետ կապ չունի երբէք ուրեմն կարելի է հաւատալ առանց Եկեղեցի յաճախելու կամ Եկեղեցւոյ արարողութիւններուն ներկայ գտնուիլ առանց հաւատալու։ Ուրիշներ համոզուած են որ առանց մէկուն միւսը անկարելի է որ գոյութիւն ունենայ, այսինքն անկարելի է հաւատացեալ ըլլալ առանց Եկեղեցի յաճախելու եւ նոյնպէս անկարելի է Եկեղեցի մտնել եթէ հաւատացեալ չենք։

Մեկնաբանութիւններն ու բացատրութիւնները տեսակատր են ու անհամար եւ մեզմէ իրաքանչիւրը, անկասկած, ըսելիք պիտի ունենար այս Շիրթին շուրջ։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն մեր տեսակէտը եւ դիտանկիւնը, կարելի է հաստատել թէ Եկեղեցական արարողութիւններն ու հաւատքը թերեւս իրարու նախապայմաններ չեն, սակայն անկասկած զիրար ամբողջացնող տարբեր են։ Այսպէս օրինակ, նոյնիսկ եթէ ընդունինք թէ կարելի է հաւատացեալ ըլլալ առանց անպայման Եկեղեցի յաճախելու, վստահաբար պիտի համամիտ ըլլանք ըսելու թէ մեր հաւատքը կ'ամրապնդուի եւ գերագոյն արտայալութեան ձեւ կը ստանայ Եկեղեցական արարողութեան մը ստեղծած խորհրդաւոր պայմաններուն շնորհիւ։ Աւագ շաբթուան ընթացքին ընծայուող բոլոր արարողութիւնները իրայատուկ կերպով խորհրդաւոր են ու երբ կատարուին իրենց լաւագոյն պայմաններուն տակ, բացառիկ առիթներ են ապրելու հաւատքի խորունկ զգացում եւ Քրիստոսի հետ հաղորդութեան վայրկեաններ։

**ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԱՐԵԱՒ Ի ՄԵՌԵԼՈՑ
ՕՐՀՆԵԱԼ Է ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ**

«Մաշտոցի Արձագանգ»

Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակորեայ Դպրոցի ամսաթերթ։

Խմբագիր՝ Ծաղկի Թորիկեան-Պոյամեան

Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ Սուրբ Յակոբ Կիրակորեայ Դպրոցի կամաւոր խմբակը

Ուսուցիչներ՝ Վերիկն Գիւղաննեան, Թամար Գիզիրեան, Յասմիկ Նամարեան, Գարու Մանուկեան, Շողիկ Նամարեան, Աշխեն Իշխաննեան, Յասմիկ Գանամեան։

Տնօրին՝ Թորոս Պապիկեան

Սուրբ Յարութիւն Մեծ Զատիկ

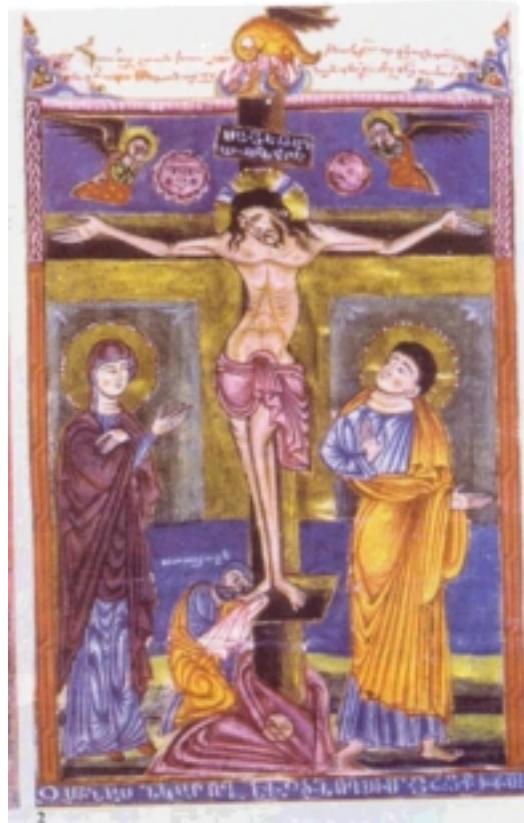
Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հինգ մեծ տօներէն կամ տաղաւարներէն մեծագոյնն է Սուրբ Յարութեան տօնը: Հայ ժողովորդը այս տօնը կը կոչէ նաև Զատիկ, սուրբ Զատիկ կամ Մեծ Զատիկ: Այս տարի, Սուրբ Զատիկը կը զուգադիպի Մարտ 23-ին:

Զատիկ բառը նման է հրեաներու Պասեր տօնի անունին որ կը նշանակէ Ելք: Ինչպէս հրեաները Պասերի տօնին մէջ կը յիշատակեն Եգիպտոսի ծանր լուծէն իրենց դուրս գալը, Ելքը, այնպէս ալ մենք, Քրիստոնեաներս, Յիսուսի շարչարանքին արդիւնքով եւ հրաշափառ յարութեամբ կը յիշատակենք մարդոց մահուան իշխանութենեն ազատիլը ու երկնքի արքայութեան արժանանալը:

Զատկուան առաւոտ ամէն մարդ ներկայ կը գտնուի Սուրբ Պատարագի եւ բազմաթիւ հաւատացեալներ հաղորդութիւն կը ստանան:

Զատկուայ աւանդութիւններէն ամենէն գլխաւորը հաւկիթ ներկել եւ իբր գնահատանք ու սիրոյ արտայաստութիւն՝ նուիրելն է ծանօթներու եւ այցելուներու: Հայկական գիւղերու մէջ փոքրիկներ երբ կ'ացելէին իրենց ազգականներուն, ծանօթներուն, դրացիներուն, անպայման ներկուած հաւկիթ կը ստանային: Գրիգոր Տաթեւացի հաւկիթը կարմիր ներկելու հայկական այս սովորութեան մասին կ'ըսէ հետեւեալը. Հաւկիթը կը խորհրդանշէ աշխարհը: Անոր դուրսի կարծ կերեւը երկինքն է, ներքին մաշկը՝ օդը, ճերմկուցը՝ ջուրը իսկ դեղնուցը՝ երկիրը: Իսկ հաւկիթին վրայ քսուած կարմիր ներկը կը նշանակէ թէ ամբողջ աշխարհը գնուեցաւ Քրիստոսի արիւնով եւ մենք կարմիր հաւկիթը մեր ձեռքը առնելով կը հոչակենք Քրիստոսի նուիրած արեան շնորհիւ մեր փրկութիւնը: Այս պատճառաւ է որ նախ կարմիր հաւկիթը կ'ուտենք ապա ուրիշ կերակուրներ:

Հայ ժողովորդին մօտ, Զատիկը շնորհաւորութեան տօն է Յարութիւն, Արթին, Յարութ անունը կրողներուն համար: Ընտանիքներ զայն կը նշեն ճոխ սեղաններով եւ ուրախութեամբ, մանաւանդ որ անով կ'աւարտի 48 օրերու վրայ երկարող Մեծ Պահքը:

Մարտ ամսուան բացատրական տօնացոյց

Անդաստան

Հայաստանեայց եկեղեցիէն ներս
ա ս տ ո ւ ա ծ ա պ ա շ տ ո ւ թ ե ա ն
արարողութիւնները բազմաթիւ
բաժիններէ կը բաղկանան: Զատկուայ
շրջանի նուիրուած եկեղեցական
արարողութիւններուն շարքին կայ ծէս
մը որ իւրաքատուկ է իր ծեփին եւ իմաստին
մէջ: Այդ Անդաստանն է:

Անդաստանը աշխարհի չորս
ծագերու օրիներգութեան նուիրուած
արարողութիւն մըն է: Ներկայիս
Անդաստանը կը կատարուի եկեղեցիի
ատեանէն ներս, այսինքն եկեղեցւոյ
մէջտեղը: Գիրքի ընթերցումէն ետք,
բոլոր ներկայ եկեղեցականները
շուրջառներով կը զգեատաւորուին:
Հանդիսապետը խաչ ու գաւազան
կ'առնէ ու կը կենայ եկեղեցիին մէջտեղը:
Միւս եկեղեցականները կ'առնեն խաչ կամ
Աւետարան, հանդիսաւոր օրերուն նաեւ
այլ մասունքներ, եւ կը կենան
հանդիսապետին կողքին, դէմքերը
դարձած դէպի Արեւելք: Բուրվառակիր
սարկաւագը, մոմակալները եւ միւս
սարկաւագները վառած մոմեր բռնած
կը տեղաւորուին ատեանի եզերքին,
եկեղեցականներուն դիմաց դէմքերը
դէպի Արեւմուտք: Իսկ դպիրները
ձեռքերնին մէկական վառած մոմ՝ կը
շարուին բեմին առջեւ, դէմքերը դէպի
Արեւմուտք:

Գիտէի՞ր թէ...

Աւագ ուրբաթ օր որ աւագ
շաբթուան ամենէն աւելի սուրբ օրն է
պատարագ չի մատուցուիր: Ինչո՞ւ:
Որովհետեւ այդ օր Յիսուս ի'նք
«պատարագուեցաւ»՝ այսինքն
զոհուեցաւ խաչին վրայ, որպէս
կենդանի զոհ:

Գիտէի՞ր թէ...

Խաւարումի ընթացքին մէկ առ մէկ
մարտուղ մոմերը կը խորհրդանշեն
Յիսուսի աշակերտները որոնք մէկ առ
մէկ լքեցին զինք, իսկ մէջտեղի մեծ
մոմը որ արարողութեան աւարտին կը
մնայ վառած՝ Քրիստոսը որ մնացած
էր մինակ:

Աւագ շաբաթուան օրերը

Հայաստանեայց Եկեղեցին Զատիկը, կամ Սուրբ Յարութեան տօնը նախորդող շաբթուան ընթացքին կը յիշատակէ Յիսուսի կեանքի վերջին վեց օրերը որոնց ընթացքին Ան խտացոց ու տարբեր տարբեր ձեւերով արտայայտեց ամբողջ իր առաքելութեան միակ նպատակը՝ մարդոց հանդէպ սէրը: Այս շաբաթը, որ կը նկատուի տարուան ամենէն սուրբը, Աւագ կը կոչուի ու անոր իւրաքանչիւր օրը կը կրէ նաեւ աւագ անուն: Այս օրերէն իւրաքանչիւրը կը յիշատակէ Յիսուսի կեանքէն առնուած մասնայատուկ դրուագ մը ու Եկեղեցական խորհրդանշական արարողութիւններ կը մատուցուին անոնցմէն իւրաքանչիւրին:

Աւագ Երկուշաբթի

Տերեւազարդ բայց անպտուղ թզենիին անհիման ինչպէս նաեւ տաճարը մաքրելու օրն էր: Այս դրուագներուն մասին կը կարդանք հետեւեալ հատուածներուն մէջ.- Մատթէոս 21.12-23 եւ Մարկոս 11.12-19

Աւագ Երեքշաբթի

Այս օրուան մասին երկարօրէն կարելի է կարդալ Մատթէոս 21.23-էն սկսեալ: Աւետարանիչը կը ներկայացնէ Յիսուսի առակներէն մի քանին, ինչպէս Երկու որդիներու առակը, չար մշակներուն առակը, հարսանիքի հրահրեալներուն առակը: Այս օրուան ընթացքին է նաեւ որ Յիսուս բացատրութիւններ կու տայ հրեաներուն անոնց հարցումներուն շուրջ: Այս ատեն է որ Յիսուս կը փոխանցէ մեծագոյն պատուիրանը «Սիրէ՛ քու Տէր Աստուածդ ամբողջ սրտովդ, ամբողջ հոգիովդ եւ ամբողջ մտքովդ» եւ «Սիրէ՛ ընկերդ քու անձիդ պէս»:

Հայաստանեայց Եկեղեցին Աւագ Երեքշաբթի կը յիշէ նաեւ տասը կոյսերու առակը եւ Վերջին դատաստանի բացատրութիւնը:

Աւագ Չորեքշաբթի

Այս օրը Բեթանիայի մէջ կին մը թանկարժէք իւղով կ'օծէ Յիսուս, ինչ որ կը խորհրդանշէ Անոր շուտով հասնելիք մահը: Օծման կը յաջորդէ Յուդայի Յիսուսը մատնելու որոշումը:

Աւագ Հինգշաբթի

Վերջին ընթրիք, Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդի հաստատում եւ ոտնլուայ: Հինգշաբթի իրիկուն, ժամերգութենէն ետք կը կատարուի «Խաւարում» կոչուող արարողութիւնը որուն ընթացքին խորանին վրայ կը վարին 12 մոմեր եւ մէկ մեծ մոմ կը դրուի անոնց կեդրոնը: Աւետարանի իւրաքանչիւր ընթերցումէ ետք կը մարուի մէկ մոմ, մինչեւ որ մնայ միայն մէջտեղի մեծ մոմը:

Աւագ Ուրբաթ

Յիսուսի ձերբակալութեան, խաչելութեան, մահուան ու թաղումի յիշատակի օրն է: Առաօտեան կը կատարուի ժամերգութիւն ու կը կարդացուին Աւետարանէն հատուածներ որոնք կը բովանդակեն Յիսուսի Երկրային կեանքի վերջին ժամերը:

Աւագ Շաբաթ

Դժոխքի աւերում եւ Ծրագալոյցի պատարագի օր: Այդ երեկոյ Եկեղեցւոյ վառած մոմերէն կը վառուին բազմաթիւ մոմեր եւ հաւատացեալներ այդ մոմին լոյսը կը բերեն իրենց տուները իբրև իսորհրդանիշ Յիսուսի յարութեան ուրախ աւետիսին: Այդ երեկոյ վերջ կը գտնէ նաեւ Մեծ Պահքը:

Եկեղեցական բառարան

Ղ Ի

Ղուկաս

Ղուկաս Յոյն բժիշկ մըն էր, որ աշակերտած էր Պօղոս առաքեալի եւ դարձած անոր հաւատարիմ գործակիցը եւ բազմաթիւ անգամներ անոր հետ ճամբորդած։ Ղուկասի Աւետարանը Յիսուսը կը ներկայացնէ որպէս Փրկիչը Խարայէլի եւ մանաւանդ ամբողջ մարդկութեան։ Ղուկասի Աւետարանը նաեւ յատուկ կերպով կ'արտացոլացնէ Աստուծոյ սէրը՝ մանաւանդ խոնարի դասու մարդոց հանդէպ։ Յատկանշականը այն է, որ կարգ մը դրուագներ եւ առակներ միայն Ղուկասի Աւետարանին մէջ կը գտնենք։ Օրինակ, Յիսուսի ծնունդին ժամանակ հովհիներուն այցը, պատաճի Յիսուսը տաճարին մէջ, բարի սամարացիին, անառակ որդիին, փարիսեցին եւ մաքսաւորը, մեծահարուստն ու աղքատ Ղազարոսը, աշտարակ շինողը եւ ուրիշ առակներ։

Ծ Ճ

Մ Մ

Մաս

Ծգնաւորութիւն

Աստուածապաշտութեան մէջ, ճգնաւորութիւն կը կոչուի ամէն հաւատացեալ քրիստոնեայի թափած շանքը հեռանալու համար բացասական սովորութիւններէ եւ ձերբազատուելու տկարութիւններէ եւ փոխարէնը ապաշխարելու ու իր կեանքէն ներս շնորհներն ու առաքինութիւնները մշակելու։ Ծգնաւորութեան դիմող Հաւատացեալը կը կոչուի ճգնաւոր։ Ծգնաւորութեան օրինակ է ծոմապահութիւնը, երկարատեւ աղօթքը, կուսակրօնութիւնը, մեկուսացումը եւ ապաշխարութիւնը։

Եկեղեցւոյ մէջ մաս բաժնելը հնաւանդ սովորութիւն է։ Մաս կը նշանակէ օրինուած բարակ բաղարջ հացի կտոր, որ պատարագի աւարտին կը բաժնուի հաւատացեալ ժողովուրդին պահելու համար նախնական եկեղեցւոյ սիրոյ ճաշի յիշատակը։ Հաւատացեալներ մասը կը ստանան իրենց աջ ձեռքի երեսին վրայ եւ համբուրելէ ետք բերանին կը դնեն։ Մասը խորհրդանիշ է «փշրանք Ս. Սեղանի օրինութիւններէն» անոր համար մաս բաշխողը կ'ըսէ «սա եղիցի քեզ մաս եւ բաժին ի Ս. Պատարագս», իսկ ստացողը կը պատասխանէ «բաժին իմ եղիցի ի Տէր յափառեան»։ Անոնք որ հաղորդուած են պատարագի ընթացքին՝ մաս առնելու չեն։

Խօսքն Աստուծոյ Վերջին ընթրիքը՝ Հսկումի ընթերցանութիւն

Դուկաս 22.14-23

Երբ ժամը հասաւ, Յիսուս
տասներկու առաքեալներուն հետ
սեղան բազմեցաւ, եւ ըսաւ անոնց.

- Ծատ փափաքեցայ
զատկական այս ընթրիքը ձեզի հետ
ընել չարշարուելէս առաջ: Բայց
կ'ըսեմ ձեզի, թէ այլեւս ասկէ պիտի
չուտեմ, մինչեւ որ ճշմարիտ Զատիկը
կատարուի Աստուծոյ արքայութեան
մէջ:

Ապա գինիի բաժակը առաւ,
շնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ
եւ ըսաւ.

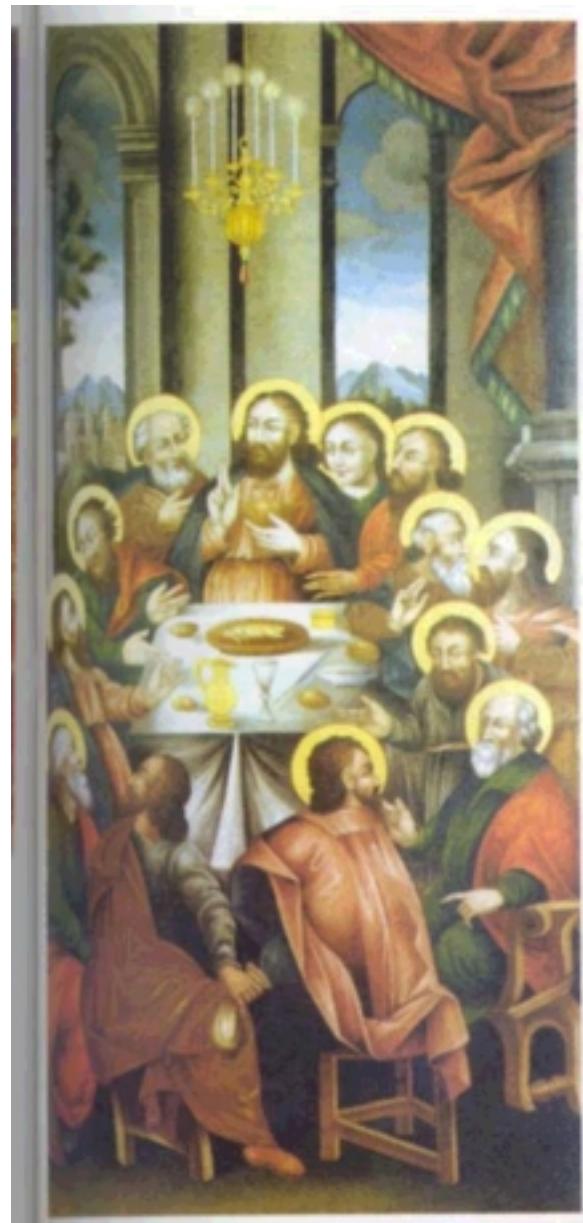
- Առէք ասիկա եւ իրարու
փոխանցեցէք՝ խմելով ասկէ: Կ'ըսեմ
ձեզի, թէ ասկէ ետք գինի պիտի
չխմեմ, մինչեւ Աստուծոյ արքայութիւնը
գայ:

Ապա հաց առաւ,
շնորհակալութիւն յայտնեց Աստուծոյ,
կտրեց եւ աշակերտներուն տուաւ,
ըսելով.

- Ասիկա մարմինս է, որ ձեզի
համար տրուած է: Ասիկա
կատարեցէք իմ յիշատակիս համար:

Նոյնպէս, ընթրիքէն ետք,
բաժակն ալ առաւ եւ ըսաւ.

- Այս բաժակը Աստուծոյ նոր
ուխտն է, կնքուած իմ արիւնովս որ
ձեզի համար կը հոսի: Բայց ահա զիս
մատնողը ինձի հետ սեղան նստած է:
Ծիշդ է որ Մարդու Որդին պիտի մեռ
նի՝ ինչպէս որ Աստուած սահմանած
է, բայց վա՞յ այն մարդուն որ զայն կը
մատնէ: Անոնք սկսան իրարու
հարցնել թէ իրենցմէ ո՞վ պիտի ընէ
ատիկա:

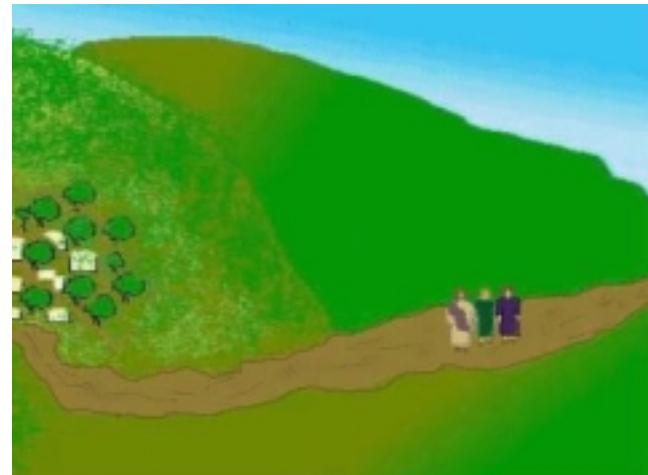

Աստուածաշունչը մանուկներու համար Առաջին Ծաղկազարդը

Երբ Յիսուս մօտեցաւ Բեթանիա գիւղին, որ Զիթենեաց լերան վրայ կը գտնուէր, իր աշակերտներէն երկուքին ըսաւ՝ «Գացէք այդ գիւղը: Հոն պիտի գտնէք կապուած աւանակ մը, որուն վրայ ոչ մէկ մարդ նստած է: Արձակեցէք զայն, եւ բերէք: Հարցնողին ըսէք՝ Տիրոջը պէտք է»:

Յիսուս հանդիսաւորութեամբ մտաւ Երուսաղէմ, շատեր իրենց հագուատները կը փուէին ճամբուն վրայ ու բարձրածայն կ'ըսէին՝ «Ովսաննա Բարձեալին . օրինեալ ըլլաս դուն որ Տիրոջը անունովը կուգաս: Խաղաղութիւն երկինքի մէջ եւ փառք Բարձեալին»:

Յաջորդ օրը Յիսուս իր աշակերտներուն հետ տաճար գնաց: Հոն տեսաւ ապրանք ծախողներ, գնողներ, լումայափոխներ: Այս տեսնելով շատ զայրացաւ եւ բոլորին սկսաւ տաճարէն դուրս վտարել ըսելով՝ «Սուրբ գիրքին մէջ գրուած է՝ տաճարը աղօթքի տուն է, իսկ

դուք զայն աւազակներու տուն
դարձուցեր էք»:

Այս լսելով աւագ
քահանաները սկսան Յիսուսը
սպաննելու միջոցներ փնտռել:
Սակայն անոնք կը վախճային
որովհետեւ ամբողջ ժողովուրդը կը
հետեւէր անոր խօսքերուն:

Յիսուսի աշակերտներէն
Յուդան, գնաց աւագ
քահանաներուն քով եւ ընդունեց
Յիսուսը մատնել երեսուն արծաթ
դրամի փոխարէն: Անոնք շատ
ուրախացան:

Զատիկը կը մօտենար:
Աշակերտները չէին գիտեր ուր
երթալ, Յիսուսի համար ամէն
տեղ վտանգաւոր էր: Յիսուս իր
աշակերտներէն երկուքը
Երուսաղէմ դրկեց ըսելով՝ «Երբ
քաղաք մտնէք, պիտի հանդիպիք
մարդու մը որուն ուսին վրայ
սափոր մը կայ: Անոր հետեւեցէք
ու իր գացած տան մէջ հարցուցէք
թէ ո՞ւր է այն սենեակը ուր Յիսուս
Զատիկի ընթրիքը պիտի ուտէ:
Հոն պատրաստեցէք սեղանը:»

Երբ Յիսուս եւ իր
աշակերտները սեղանին շուրջ
նստան, Յիսուս ըսաւ «Լաւ

գիտցէք, ձեզմէ մԷկը զիս պիտի
մատնէ»: Աշակերտները շփոթած
իրարու նայեցան: Յիսուս գինի եւ
հաց օրինեց ընթրիքի ընթացքին:

Ընթրիքն վերջ, Յիսուս իր
աշակերտներուն հետ գնաց
Գեթսեմանիի պարտէզը, իոն
երկար աղօթեց ըսելու «Թող քու
կամքդ ըլլայ»: Հրեշտակ մը
երեւցաւ Յիսուսի եւ զինք
քաջալերեց:

Երբ Յիսուս վերադարձաւ եւ
աշակերտները քնացած գտաւ,
անոնց ըսաւ՝ «Արթուն կեցէք եւ
աղօթեցէք որպէսզի փորձութեան
չինաք»:

Այս միջոցին Յուդան
մօտեցաւ իրեն, իր հետ շատ
զինուորներ. Յիսուս ըսաւ՝ «Յուդա
ինձի համբոյրո՞վ մը պիտի
մատնես»:

Ապա Յիսուսը բռնեցին եւ
մահուան դատապարտեցին:

Եզակի գիրեր

Հայերէն գիրերով Sudoku

ա	բ	գ	ե	դ	ը	թ	է	զ
դ	ե	զ	թ	է	գ	ը	ա	բ
է	ը	թ	զ	ա	բ	ե	գ	դ
թ	ա	բ	դ	գ	ե	է	զ	ը
գ	դ	ե	ը	զ	է	թ	թ	ա
զ	է	ը	բ	թ	ա	գ	դ	ե
ը	թ	ա	է	ե	զ	դ	բ	զ
բ	գ	դ	ա	ը	թ	զ	ե	է
ե	զ	է	գ	բ	դ	ա	ը	թ

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն
լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իրաքանչիր գիր իրաքանչիր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

գ				ը	զ			դ
	զ	բ				ը		ե
ե					դ	զ		
	ը	թ	զ		գ			
զ		գ			ա			
ա				է				
	բ	ե		զ				ա
				է			դ	
		դ	թ		ը		զ	

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Փետրուար ամսուան պատասխանները

Մանկապարտէզի անկիւն

Տիրոջ, նուիրուի, տատրակ, աղաւնիի,
Սիմոն, Սուլք Հոգին, Օծեալը, Յիսուաը,
գոհաբանեց

Նախակրթարան Ա. Բ. Գ. անկիւն

1. գ. 40
2. դ. 451
3. ա. Զօրավար Էր
4. Ղազարոսին
5. Բուն Բարեկենդան
6. գ. Սբ. Ղետնդեաց Քահանայից
7. բ. Բարի կեանք
8. Մեծ պահք
9. Արտաքսման
10. Անառակին

Նախակրթարան Դ. Ե. Զ. անկիւն

1. ա. Տեառնընդառաջ
  2. գ. 14
  3. գ. 40
  4. Սբ. Թէոդորոս
  5. Սբ. Սահակ Պարթեւ
  6. ա. Վարդանանցի յաջորդող
- Երկուշաբթին բ. Բուն բարեկենդանին

յաջորդող երկուշաբթին

7. Նորահրաշ
8. Եղիշէ պատմիչ
9. Արտաքսման
10. Անառակին
- Երկրորդականի անկիւն
1. Քաղկեդոնի մէջ
2. Նուարսակի մէջ
3. 14
4. Առաջաւրաց
5. Առաջաւրաց պահքին առաջին 4 օրերը
6. Յովնան մարգարէի
7. Կոստանդնուպոլսոց մէջ 381 ին
8. 40
9. Աւետարամք, Եկեղեցին
10. Սբ. Եղիշէ պատմիչ

**Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Մանկապարտէզի անկիւն**

Յիսուսի յաղթական մուտքը Երուսաղէմ

Այս տարի Ծաղկագարդը Մարտ --- ին է:

Ամբողջացո՞ւր ըստ Յովհաննէս 12.12- 15

**Երուսաղէմ, Յիսուս, արմաւենիի, Ովսաննա՝, Տիրոջ, Սուրբ,
Զատիկի, աւանակի**

Յաջորդ օրը, ժողովուրդի մեծ բազմութիւն մը, որ -----
տօնին առիթով ----- եկած էր, երբ լսեց թէ ----- Երուսաղէմ
կու գայ, ----- ճիւղեր առաւ եւ Յիսուսը դիմաւորելու ելաւ,
բարձրաձայն աղաղակելով.

**«-----, օրինեա՛՛ ըլլայ ան՝ որ կու գայ ----- անունով,
Խորայէլի թագաւորը»**

Յիսուս էշ մը գտնելով՝ նստաւ անոր վրայ, ինչպէս որ ----- գիրքերուն
մէջ գրուած է.-.

**«Մի՛ վախնար, ո՞վ Երուսաղէմ, Սիոնի՛ աղջիկ. ահա թագաւորդ
քեզի կու գայ իշու մը ----- վրայ նստած»:**

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը

Նախակրթարան Ա. Բ. եւ Գ. դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1.- Մենք այս տարի Մարտ 8 ին ի՞նչ տոնեցինք:

ա.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի Խոր Վիրապ Մուտքը

բ.- Ղազարոսի Յարութիւնը

գ.- Սուրբ Զատիկ

դ.- Ծաղկազարդ

գ.- Համբուրելով

դ.- Զեռնուելով

6. Աւագ Հինգշաբթին յիշատակն է:

ա.- Արարչագործութեան

բ.- Տասը կոյսերուն

գ.- Յիսուսի Մատնութեան

դ.- Վերջին ընթրիքին, Ոտնլուայի եւ Խաւարումին:

2.- Գալստեան Կիրակիին յաջորդող Կիրակին կը կոչուի Ծաղկազարդ: Ի՞նչ կը խորհրդանշէ:

ա.- Յիսուսի Երկրորդ Գալուստը:

բ.- Յիսուսի Երուսաղէմ Մուտքը:

գ.- Հրեաներուն Եգիպտոսէն Ելքը:

դ.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի Ելն ի Վիրապը:

7. Աւագ Երկուշաբթին յիշատակն է:

ա.- Արարչագործութեան

բ.- Տասը կոյսերուն

գ.- Յիսուսի Մատնութեան

դ.- Վերջին ընթրիքին, Ոտնլուայի եւ Խաւարումին:

3.- Ծաղկազարդին յաջորդող Կիրակին ի՞նչ կը կոչուի:

ա.- Սուրբ Զատիկ:

բ.- Կրկնազատիկ:

գ.- Կանաչ Կիրակի:

դ.- Կարմիր Կիրակի:

8. Աւագ Երեքշաբթին յիշատակն է:

ա.- Արարչագործութեան

բ.- Տասը կոյսերուն

գ.- Յիսուսի Մատնութեան

դ.- Վերջին ընթրիքին, Ոտնլուայի եւ Խաւարումին:

4.- Ժողովուրդը Յիսուսի Երուսաղէմ մուտքը դիմաւորեց՝

ա.- Վարդերով

բ.- Կաղնիի ճիւղերով

գ.- Մեխակներով եւ շուշաններով

դ.- Արմաւենիի եւ ձիթենիի ճիւղերով

9. Աւագ Զորեքշաբթին յիշատակն է:

ա.- Արարչագործութեան

բ.- Տասը կոյսերուն

գ.- Յիսուսի Մատնութեան

դ.- Վերջին ընթրիքին, Ոտնլուայի եւ Խաւարումին:

5.- Յուղան ինչպէ՞ս մատնեց Յիսուսը:

ա.- Զինուորներուն հեռուէն մատնանշելով

բ.- Մանրամասնութեամբ նկարագրելով

10. Յիսուսի խաչելութեան միջոցին ո՞ր աշակերտը ներկայ էր:

ա.- Պետրոս

բ.- Յուդա

գ.- Յովհաննէս

դ.- Թովմաս

Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Նախակրթարան Դ. Ե. Եւ Զ. Դասարաններու անկիւն

Անուն: _____

1.- Մենք այս տարի Մարտ 15 ին ինչի՞
յիշատակը պիտի տօնենք:

Ղազարոսի -----

2.- ԳրԷ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Չորեքշաբթի՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Հինգշաբթի՝ Յիշատակ

3.- ԳրԷ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Ուրբաթ՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Շաբաթ՝

----- Ս. Զատկի

4.- ԳրԷ՛ Աւագ շաբթուան օրերուն
յիշատակը:

ա.- Աւագ Երկուշաբթի՝ Յիշատակ

բ.- Աւագ Երեքշաբթի՝ Յիշատակ

5.- Քանի՞ հատ էին իմաստուն կոյսերը:

ա.- 5

բ.- 10

գ.- 7

դ.- 3

6. Ամբողջացո՞ւր Քրիստոսի խօսքերը
ըստ Մատթեոս 26.26:

Յիսուս հաց առաւ, օրինեց, կտրեց Եւ
բաժնեց աշակերտներուն, ըսելով.

- ԱռԷք, կերԷք, ասիկա իմ
----- է:

7. Ամբողջացո՞ւր Քրիստոսի խօսքերը
ըստ Մատթեոս 26.27:

Ապա առաւ բաժակը, գոհութիւն
յայտնեց Աստուծոյ Եւ տուաւ
աշակերտներուն, ըսելով.

- Բոլորդ խմեցէք ասկէ. ասիկա իմ
----- է:

8. Աշակերտներէն ո՞վ չհաւատաց
Յիսուսի յարութեան:

ա.- Պետրոս

բ.- Յուդա

գ.- Յովհաննէս

դ.- Թովմաս

9. Ո՞ր աշակերտը ուրացաւ Յիսուսը:

ա.- Պետրոս

բ.- Յուդա

գ.- Յովհաննէս

դ.- Թովմաս

10. Ո՞ր Աւետարանին մէջ կը
կարդանք Ղազարոսի Յարութեան
մասին:

ա.- Մատթեոս

բ.- Մարկոս

գ.- Ղուկաս

դ.- Յովհաննէս

**Ո՞րն է ճիշդ պատասխանը
Երկրորդականի անկիւն**

Անուն: _____

1.- Ո՞ր Աւետարանին մէջ գրուած է տասը կոյսերուն առակը:

ա.- Յովհաննէս, Մարկոս եւ Ղուկաս

բ.- Մատթէոս

գ.- Համատեսական Աւետարաններուն
մէջ

դ.- Մատթէոս եւ Ղուկաս

2.- Յովհաննէս Առաքեալ քանի՞
ընդհանրական նամակներ գրեց:

ա. Հինգ

բ. Չորս

գ. Երեք

դ. Երկու

3.- Սուրբ Յարութեան տօնը 35 օրուայ

շարժականութիւն ունի: Հետեւեալներէն
որ ժամանակաշրջանին մէջ կարելի է

Սուրբ Յարութեան տօնը տօնել:

ա.- Մարտ 15 էն Ապրիլ 18

բ.- Մարտ 22 էն Ապրիլ 25

գ.- Մարտ 30 էն Մայիս 3

դ.- Փետրուար 29 էն Ապրիլ 18

4.- Նոր Կտակարանի 27 գիրքերէն
քանի՞ հատ գրուեցան Յովհաննէս

Առաքեալի կողմէ:

ա. Հինգ

բ. Չորս

գ. Երեք

դ. Երկու

5.- Ո՞վ գրեց Նոր Կտակարանի
հինգերորդ գիրքը:

Ո՞ր Աւետարանին շարունակութիւնը կը
համարուի:

6. Որո՞նք են հինգ տաղաւարները:

Գրէ Տօնացոյցի շարքով:

ա.- Սուրբ Ծնունդ

բ.- -----

գ.- -----

դ.- -----

ե.- Խաչվերաց

7. Տաղաւարներուն յաջորդող

Երկուշաբթի օրը Յիշատակն է

-----:

8. Նոր Կտակարանի 27 գիրքերէն

14ը գրուեցան Պողոս Առաքեալի
կողմէ: Թուէ ասոնցմէ այն 4ը որոնք
ուղուած են անձերու ճշգրիտ
յաջորդականութեամբ:

ա.- -----

բ.- -----

գ.- -----

դ.- -----

9. Յիսուս ո՞ր աշակերտին ըսաւ . -

«Արածէ իմ գառնուկներս»:

ա.- Պետրոս

բ.- Յուդա

գ.- Յովհաննէս

դ.- Թովմաս

10. Ո՞ր Աւետարանը բոլորէն աւելի
առաջ գրուած է:

ա.- Մատթէոս

բ.- Մարկոս

գ.- Ղուկաս

դ.- Յովհաննէս

Ամսուան Տօնացոյց

Մարտ 1: Շաբաթ՝ Սուրբ Քառասուն Մանկունք Սեբաստիոյ

Մարտ 2: Դատաւորի Կիրակի

Մարտ 8: Շաբաթ՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ «Մուտն ի Վիրապ»

Մարտ 9: Գալստեան Կիրակի

Մարտ 15: Յիշատակ Ղազարոսի յարութեան

Մարտ 16: Ծաղկազարդ

Մարտ 17: Աւագ Երկուշաբթի Յիշատակ արարչագործութեան

Մարտ 18: Աւագ Երեքշաբթի Յիշատակ տասը կոյսերուն

Մարտ 19: Աւագ Զորեքշաբթի Յիշատակ մատնութեան Տեառն

Մարտ 20: Աւագ Հինգշաբթի Վերջին ընթրիք, ոտնլուայ,
խաւարում

Մարտ 21: Աւագ Ուրբաթ, կարգ խաչելութեան եւ թաղման

Մարտ 22: Աւագ Շաբաթ, ճրագալոյց

Մարտ 23: Սուրբ Զատիկ: Յիշատակ յարութեան տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի

Մարտ 24: Երկուշաբթի՝ Յիշատակ Մեռելոց

Մարտ 30: Նոր Կիրակի կամ Կրկնազատիկ

«ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»ի

Աերկայ եւ նախկին թիւերը կը գտնուին նաեւ
համացանցի վրայ:

Այցելեցէ՞ք

www.sourphagop.org/mashdots